

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 marca 2015 roku nr (...) Zakłada (...) I Oddział w Ł. stwierdził, że Pani N. K. (1) jako pracownik u płatnika składek SERWIS (...) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 24 grudnia 2014 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż w jego ocenie N. K. (1) została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego tylko w celu uzyskania zasiłku macierzyńskiego. Umowa o pracę zawarta z nią przez płatnika składek jest pozorna a zatem nieważna, co skutkuje, że nie podlega ona ubezpieczeniom społecznym od dnia 24 grudnia 2014 roku / decyzja w aktach ZUS/.

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 30 kwietnia 2015 roku złożył płatnik składek P. K.. W uzasadnieniu wskazał, iż N. K. (1) była faktycznie zatrudniona jako pomoc księgową i asystent. Pracodawca nie wiedział o stanie ciąży w jakim znajduje się pracownica. W jej miejsce zatrudniono pracownice na umowę zlecenie oraz stażystkę. Zatrudnienie N. K. (1) było podyktowane potrzebami firmy i sytuacją ekonomiczną / odwołanie k- 2-5/.

W dniu 5 maja 2015 roku odwołanie od powyższej decyzji złożyła również N. K. (1). W uzasadnieniu podniosła, iż rozmowa z właścicielem firmy miała miejsce już w październiku 2014 roku. W innym biurze księgowym była zatrudniona do 30. listopada 2014 roku. W dniu 23 grudnia 2014 roku została podpisana umowa o pracę z P. K., której wykonywanie rozpoczęła następnego dnia. W trakcie nieobecności na jej miejsce zostały zatrudnione inne osoby. Podejmując zatrudnienie nie wiedziała, że jest w ciąży. / odwołanie k- 2-4 akt VIIIU 1302/15/.

Postanowieniem z dnia 4 lutego 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi połączył na podstawie art. 219 k.p.c. sprawę z odwołaniem N. K. (1) ze sprawą z odwołania P. K. / postanowienie k- 10 akt VIIIU 1302/15/.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o jego oddalenie argumentując jak w zaskarżonej decyzji / odpowiedź na odwołanie k- 6 -7 akt VIIIU 1302/15 i k- 44-45/.

W piśmie procesowym z dnia 14 września 2017 roku pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołań oraz obciążenie wnioskodawców reprezentowanych w procesie przez pełnomocnika obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w kwotach po 2400 zł przy uwzględnieniu wartości przedmiotu sporu w kwocie 10 141,08 zł

W głosie do protokołu pełnomocnik wnioskodawców wniósł o nieobciążanie wnioskodawczyni obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w przypadku przegrania procesu, gdyż pozostaje na utrzymaniu męża opiekuje się dzieckiem na urlopie wychowawczym i nie otrzymuje świadczeń pozwalających na pokrycie kosztów zastępstwa procesowego / głos do protokołu k-209-214/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 23 grudnia 2014 roku wnioskodawczyni N. K. (2) (z domu K.) zawarła umowę o pracę na czas określony od dnia 24 grudnia 2014 roku do dnia 23 grudnia 2017 roku, w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku asystenta, pomocy księgowej z P. K. prowadzącym PHU SERWIS (...) w Ł.. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano Ł., przy ul. (...) i siedziby firm klientów na terenie całego kraju. Wynagrodzenie brutto ustalono na kwotę 2000 zł. Jako dzień rozpoczęcia pracy wskazano 24 grudnia 2014 roku / umowa o pracę w aktach osobowych/.

Z dodatkowych informacji zawartych na piśmie strony uzgodniły, iż wynagrodzenie będzie płatne dwa razy w miesiącu, w dwóch częściach. Pierwsza część w wysokości 1680 zł brutto z tytułu prac księgowych a druga w kwocie 320 zł z tytułu dojazdów do klienta. Obie części miały być płatne gotówką w siedzibie firmy. Ustalenia w zakresie wysokości wynagrodzenia zostały zmienione z dniem 1 stycznia 2015 roku, w ten sposób, iż wnioskodawczyni miała otrzymywać z tytułu prac księgowych kwotę 1750 zł a z tytułu dojazdów do klienta 250 zł. Pismo to wnioskodawczyni pokwitowała w dniu 14 stycznia 2015 roku / informacje dodatkowe w aktach osobowych/.

Zawierając umowę o pracę wnioskodawczyni doręczono zakres czynności na piśmie, na stanowisku asystenta pomocy księgowej. W dokumencie tym nie wskazano komu podlega w pracy bezpośrednio wnioskodawczyni / zakres obowiązków wnioskodawczyni w aktach osobowych/.

W dniu 23 grudnia 2014 roku wnioskodawczyni przeszła wstępne badanie profilaktyczne i została dopuszczona do pracy na stanowisku „pracownik administracyjno biurowy” / zaświadczenie lekarskie w aktach osobowych/.

Wnioskodawczyni w dniu 24 grudnia 2014 roku została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych jako pracownik P. K. / niesporne/.

Wnioskodawczyni urodziła się w dniu (...). Ukończyła Liceum Ogólnokształcące w Ł. oraz uzyskała tytuł licencjata w dniu 26 lipca 2014 roku po ukończeniu kierunku kosmetologia w Wyższej Szkole (...) w Ł./ dyplom ukończenia studiów w aktach osobowych , niesporne/.

Wnioskodawczyni ukończyła kurs „Finanse dla niefinansistów” oraz w okresie od dnia 1 czerwca 2014 roku do dnia 30 listopada 2014 roku staż w biurze (...) i Spółka” s.c. w Ł. / zaświadczenie , opinia , okoliczności niesporne.

W dniu 24 grudnia obecności w pracy na liście obecności potwierdziła (...) i wnioskodawczyni. Pozostałe pracownice nie były obecne w pracy .

W dniu 29 grudnia 2014 roku obecność w pracy na liście obecności potwierdziły A. K. (1) , A. Z. i wnioskodawczyni. / kopia listy obecności-k-84/

W dniu 30 grudnia 2014 roku wnioskodawczyni potwierdziła na liście obecności świadczenie pracy w godzinach od 8.00 do 16.00. Poza wnioskodawczynią obecność w pracy potwierdziła A. Z.. W dniu 30 grudnia 2014 roku wnioskodawczyni była u lekarza ginekologa , który wskazał, iż jest ona w ciąży (34 tygodni) . Jako przewidywany termin porodu wskazał dzień 8 lutego 2015 roku . Wnioskodawczyni została skierowana do szpitala / karta ciąży oryginał k-123, kopia listy obecności k- 84/.

Wnioskodawczyni w dniu 31 grudnia 2014 roku została przyjęta do szpitala (...) w Ł. . W szpitalu potwierdzono ,że wnioskodawczyni jest w 30 tygodniu ciąży. Wnioskodawczyni była niezdolna do pracy do dnia 13 stycznia 2015 roku

/ zeznani wnioskodawczyni 00:05:14 CD koperta k-115 w zw z 01:37:01 koperta k- 208 dokumentacja medyczna , niesporne/

Wnioskodawczyni w dniu (...) urodziła córkę. Ojcem dziecka jest A. K. (2) , syn wnioskodawcy P. K. właściciela firmy. Obecnie wobec zawarcia związku małżeńskiego z A. K. (3) wnioskodawczyni nosi nazwisko K.. / niesporne. Kopia dowodu osobistego k- 168/.

Pełnomocnikiem w działalności gospodarczej P. K. jest jego żona A. K. (4), która jest osobą współpracującą . Jest ona jednocześnie zatrudniona w innym podmiocie gospodarczym na etacie księgowej. W działalności gospodarczej męża A. K. (4) zajmuje się nadzorowaniem firmy i pomocą w księgowaniu pracownikom ponieważ z zawodu jest księgową. W firmie Serwis (...) sa okresy kiedy przebywa częściej i ma to miejsce między 10 a 20 dniem miesiąca. Z reguły bywa ona w firmie 2 razy w tygodniu. Przychodzi również po godzinach pracy pracowników a niekiedy zabiera do domu dokumenty do księgowania. W przypadku braku spiętrzenia prac bywa w firmie dwa razy w tygodniu. / zeznania świadka A. K. (4) 00:56:47 CD koperta k- 115/

Wnioskodawczyni miała wykonywać prace polegające na segregowaniu dokumentów i wpinaniu ich do segregatorów oraz tworzyć dokumenty wewnętrzne. Te czynności miała wykonywać głównie ręcznie . Nie zakładano ,że będzie pracować przy komputerze w wymiarze większym niż 4 godziny dziennie. Wnioskodawczyni miała świadczyć pracę w pomieszczeniu socjalnym potocznie nazywanym kuchnią gdzie było ustawione duże biurko. Od stycznia 2015 roku wnioskodawczyni miała zmieniony zakres obowiązków ponieważ powierzono jej odbieranie dokumentów od

klientów. / zeznani wnioskodawczynie 00:05:14 CD koperta k-115 w zw z 01:37:01 koperta k- 208 ,zeznania świadka A. K. (4) 00:56;47 CD koperta k- 115, A. Z. 00:20:32 CD koperta k- 208, świadka E. P. 01:00:25 CD koperta k- 208 /

Wnioskodawczynie po odbiór dokumentów była dwukrotnie w zimie 2015 roku u O. K. . Odbiór dokumentów odbywał się w biurze tej firmy w Ł., przy ul. (...) . W styczniu wnioskodawczynie odebrała dokumenty od R. P. prowadzącego działalność gospodarczą w S. /zeznania świadka K. 00:05:37 CD koperta k- 130, świadka (...) :05:15 CD koperta k- 208/

Wnioskodawczynie nie przekazano narzędzi pracy takich jak laptop czy komputer stacjonarny ani osobistego loginu / niesporne/

Merytorycznie pracę wnioskodawczynie miała nadzorować E. S. –kierownik biura. Nadzór polegał na bieżącym ocenianiu podczas księgowania czy faktury są prawidłowo posegregowane i wpięte. Faktury zakupu były wpisywane do rejestru a wnioskodawczynie miała tylko sprawdzać czy są prawidłowo opisywane. Po księgowaniu kolejna osoba – księgowa weryfikuje czy zaksięgowane zostały dokumenty prawidłowo. Kierowniczką biura nie wiedziała jakie są kwalifikacje zawodowe wnioskodawczynie. W biurze księgowanie odbywa się za pomocą programów księgowych. Zestawienia danych może wprowadzać do komputera każdy pracownik , bez swojego loginu. Zestawienia takie są drukowane i wykorzystywane przy księgowaniu. Wprowadzane dane obejmują daty faktur i wartości np. z faktur sprzedaży dla danego klienta. W trakcie nieobecności wnioskodawczynie żaden pracownik na umowę o pracę nie został zatrudniony na jej miejsce. Obowiązki wnioskodawczynie przejęła kierowniczką biura w zakresie zawożenia i przywożenia dokumentów od klientów. W tym zakresie część obowiązków przejęły też osoby , które w 2015 roku zostały przyjęte na staż oraz zatrudnione na umowę zlecenia. Stażyści przychodzą do firmy w wymiarze mniejszym niż pracownicy. Z reguły bywają 2-3 dni w tygodniu po 2-3 godziny./zeznania świadka A. K. (4) 00:56;47 CD koperta k- 115, A. Z. 00:20:32 CD koperta k- 208, świadka E. P. 01:00:25 CD koperta k- 208 /

P. K. prowadzi działalność gospodarczą , która obejmuje zarówno prowadzenie firmy Serwis (...) jak i sklepu zoologicznego. P. K. zarządza i zajmuje się sklepem zoologicznym natomiast wszystkie sprawy i faktyczne prowadzenie firmy Serwis (...) pozostawił swojej żonie A. K. (4), która jest osobą współpracującą i pełnomocnikiem firmy. Wnioskodawca P. K. nie brał udziału w rekrutacji i odpisaniu umowy z wnioskodawczynią / zeznania P. K. 00:45:04 CD koperta k- 115 w zw z 02:03:41 CD koperta k- 208/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zebranego w sprawie opierając się na zeznaniach wnioskodawców oraz świadków .

Sąd dał wiarę zeznaniom wnioskodawczynie oraz świadków, w zakresie w jakim twierdzili oni ,iż wnioskodawczynie bywała w firmie (...). Podnieść jednak należy ,iż zeznani świadków nie pozwalają na dokładne odtworzenie kiedy faktycznie wnioskodawczynie była w pracy i co danego dnia wykonywała. Świadkowie zeznają w tym zakresie mało konkretnie zaslaniając się niepamięcią i w większości ich wypowiedzi mają charakter ogólnikowy a nie konkretny. Dotyczy to przede wszystkim pracownic biura ale również klientów , którzy mieli problem z umiejscowieniem w czasie kiedy wnioskodawczynie była u nich po dokumenty. Sąd pominął zeznani świadka W. B. dotyczące jej kontaktów z wnioskodawczynią. Świadek nie potrafiła dokładnie umiejscowić w czasie kiedy w grudniu widziała wnioskodawczynię w firmie, nigdy osobiście nie oddawała wnioskodawczynie dokumentów a wiedzę w tym przedmiocie posiada od kierowników aptek. Trudno zatem w kontekście zeznań świadka ,iż nie wszystkie osoby przedstawiały się jak przyjechały po dokumenty z całą pewnością stwierdzić ,iż relacje kierowników aptek dotyczą wnioskodawczynie.

Sąd odmówił wiary zeznaniom świadków S. , Z. , K. i P. w zakresie istnienia potrzeby zatrudnienia dodatkowego pracownika w oparciu o umowę o pracę dokładnie pod koniec roku 2014. Jak wynika bowiem z zeznań świadków firma już w maju 2014 roku przejęła sieć aptek do obsługi a zatem ilość pracy wzrosła już w połowie a nie pod koniec 2014 roku. Ponadto analizując zeznania świadków a szczególnie S. – kierownika biura i księgowej przejęcie dodatkowych klientów wiąże się w szczególności ze zwiększeniem obowiązków osób merytorycznie dokonujących księgowania. Segregowaniem dokumentów mogą bowiem zajmować się pracownicy niewykwalifikowani- praktykanci czy stażyści natomiast księgowania i sprawdzanie księgowania musi być wykonywane przez osoby kompetentne , mające dostęp

do programów księgowych w wersji elektronicznej. Poza tym w ocenie Sądu brak jest racjonalnego uzasadnienia do zwlekania z zatrudnieniem pracownika przez 23 dni miesiąca. Jak wynika z ustaleń Sądu wnioskodawczyni skończyła staż w firmie z ostatnim dniem miesiąca listopada. Rozmowy w firmie Serwis (...) odbyły się wcześniej, tak, że wnioskodawczyni na początku miesiąca grudnia 2014 roku miała wykonać badania profilaktyczne. Wnioskodawczyni wykonywała badania profilaktyczne przez okres 23 dni (!!!) pomimo, że jako pracownik administracyjno- biurowy bez obsługi monitorów ekranowych mogła je wykonać nawet od ręki u każdego lekarza rodzinnego a nie tylko u lekarza profilaktyka, w każdej podstawowej placówce służby zdrowia. Faktycznie wnioskodawczyni skorzystała z tej uproszczonej procedury ponieważ zaświadczenie o braku przeciwwskazań do pracy zostało wydane w prywatnym gabinecie lekarza rodzinnego przez T. D. dopiero w dniu 23 grudnia 2014 roku. Jak wskazała świadek P. nie miała żadnego problemu z wykonaniem badań profilaktycznych u lekarza w POZ. Trudno również logicznie wytłumaczyć dlaczego 23 grudnia strony zawarły umowę o pracę z datą rozpoczęcia świadczenia pracy w dniu 24 grudnia 2014 roku. Wskazać należy, iż tego dnia kadrowa nie była obecna w pracy. Trudno zrozumieć i znaleźć wytłumaczenie dlaczego nowy pracownik przystępuje do pracy w dzień, który w polskiej tradycji jest traktowany jako szczególny i z doświadczenia życiowego wiadomo, że godziny pracy są zwyczajowo skracane jeżeli wypada w dzień powszedni. Jak wynika z list obecności z miesiąca grudnia 2014 roku w ten dzień poza wnioskodawczynią była w pracy tylko jedna osoba A. K. (1). A. K. (4) w tym zakresie udzieliła wymijającej odpowiedzi twierdząc, że nic jej nie wiadomo aby wnioskodawczyni tego dnia nie było. Zeznania A. Z. w tym zakresie są zupełnie niewiarygodne bowiem świadek nie podpisał tego dnia listy obecności i korzystała ze zwolnienia lekarskiego. W trakcie przesłuchania zmieniała następnie wersję i twierdziła, że faktycznie mogła być nieobecna.

W ocenie Sądu mało wiarygodne jako dowód pracy wnioskodawczyni są kopie dokumentów załączonych przez strony. Żaden dokument nie jest bowiem wygenerowany elektronicznie i nie zawiera w swej treści daty kiedy był faktycznie sporządzony. Wnioskodawczyni nie miała loginu do komputera i nie generowała dokumentów elektronicznie co mogłoby uwiarygodnić datę ich faktycznego sporządzenia.

W ocenie Sądu mało wiarygodne są zeznania świadka S. w zakresie w jakim wskazywała ona na kontrolowanie pracy wnioskodawczyni. Jak wynika bowiem z dokumentów osobowych wnioskodawczyni nikt nie został wskazany jako bezpośredni przełożony wnioskodawczyni. Jak wyjaśniła natomiast świadek w zeznaniach to ona miała być osobą nadzorującą wnioskodawczynię. Jak jednak wynika z zeznań samego świadka kontrola ta w efekcie polegała na wykonywaniu przez świadka pracy a jakby przy okazji księgowania sprawdzenia czy dokumenty zostały dobrze poukładane.

Sąd nie dał również wiary zeznaniom wnioskodawczyni, iż pracodawca nie wiedział, iż jest ona bliską znajomą syna właściciela firmy i brak było żadnych powiązań między zatrudnieniem jej a znajomością z synem właściciela. W ocenie Sądu był to główny motyw zatrudnienia wnioskodawczyni na umowę o pracę. Zarówno przed wnioskodawczynią jak i w czasie jej nieobecności jej pracę z powodzeniem wykonywali stażyści i praktykanci

Sąd zważył, co następuje :

Odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art.12 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 121), pracownicy, to jest osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2014r. poz. 159) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Według zaś art. ust. 3 pkt 3 przywołanego przepisu od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego;

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni w dniu 23 grudnia 2014 roku zawarła umowę o pracę, która z formalnego punktu widzenia stanowiła stosowną podstawę do zastosowania w/w regulacji ustawy zasiłkowej. Ważność tej umowy została jednak – słusznie – zakwestionowana przez organ rentowy. W ocenie organu rentowego przedmiotowa umowa była czynnością pozorną, mającą na celu obejście przepisów prawa i uzyskanie dodatkowego tytułu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Należy podkreślić, iż Sąd Okręgowy podziela stanowisko organu rentowego, w zakresie badanej umowy o pracę zawartej pomiędzy skarżącą a płatnikiem składek P. K. , że miała ona głównie na celu ominięcie przepisów prawa i uzyskanie dodatkowego tytułu do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zdaniem Sądu odwołujący nie wykazali, że wnioskodawczyni faktycznie wykonywała czynności w ramach nawiązanego stosunku pracy.

Zgromadzone dowody w sposób jednoznaczny pozwalają ustalić, że decyzję o podpisaniu umowy podjęto z pełną wiedzą, iż skarżąca jest w ciąży . Okoliczność podnoszona przez wnioskodawczynię ,że w początkowym okresie ciąży nie korzystała z opieki lekarskiej nie jest dowodem na to ,że nie miała świadomości ,iż jest w ciąży. Zasadnie podnosi organ rentowy ,iż wnioskodawczyni została zgłoszona do ubezpieczeń dopiero w dniu 31 grudnia 2014 roku , kiedy fakt ciąży potwierdził lekarz w szpitalu .

W ocenie Sądu poczynione w sprawie ustalenia uzasadniają twierdzenie, iż zakwestionowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych umowa o pracę pomiędzy wnioskodawczynią a płatnikiem została zawarta dla pozor, to jest bez zamiaru realizacji obowiązków z niej wynikających na czas określony, a jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Umowa taka z mocy art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. jest nieważna.

Zgodnie z treścią art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozor. Złożenie oświadczenia woli dla pozor oznacza, że osoba oświadczająca wolę nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Inaczej mówiąc strony niejako udają, że dokonują jakiejś czynności prawnej np. zawierają umowę o pracę. Podleganie pracowniczym ubezpieczeniom społecznym jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, na co Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę, iż nie skutkuje w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego taka umowa o pracę, która nie wiąże się z wykonywaniem tej umowy, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci zatrudnienia. Chodzi tu zatem o "fikcyjne" zawarcie umowy, gdzie następuje zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego jako pracownika osoby, która w rzeczywistości pracy nie świadczyła /por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 1999 r. II UKN 512/98, opubl: OSNAPiUS rok 2000, Nr. 9, poz. 36; wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 2001 r. II UKN 244/00, opubl: OSNAPiUS rok 2002, Nr. 20, poz. 496; wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996 r. II UKN 32/96, opubl: OSNAPiUS rok 1997, Nr. 15, poz. 275; wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r. II UK 141/04, opubl: OSNAPiUS rok 2005, Nr. 15, poz. 235, str. 712/. O tym, czy strony istotnie nawiązały umowę o pracę nie decyduje formalne zawarcie (podpisanie) umowy nazwanej umową o pracę , lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie na jej podstawie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy – przede wszystkim świadczenie pracy przez pracownika z zamiarem wykonywania obowiązków pracowniczych czyli świadczenie pracy podporządkowanej, w

charakterze pracownika, w czasie i miejscu oznaczonym przez pracodawcę / wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2015 r (...), opubl. LEX nr 1680000/.

Tytułem do ubezpieczenia, z którym przepisy prawa ubezpieczeń społecznych łączą podleganie ubezpieczeniu i prawo do świadczeń, miało być w przedmiotowej sprawie zatrudnienie, jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy. Nie jest istotne przy tym, czy strony miały realny zamiar zobowiązania się – przez pracownika do wykonywania pracy a przez pracodawcę do przyjmowania tego świadczenia i wypłacania wynagrodzenia, lecz to czy zamiar taki został w rzeczywistości zrealizowany.

Pozorność wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych i jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Istotne znaczenie ma niezgodność między aktem woli a jego uzewnętrznieniem. Założeniem unormowania jest zgoda drugiej osoby na złożenie oświadczenia woli dla pozorów.

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych należy stwierdzić, że mamy do czynienia z pozornością oświadczeń woli w zawarciu umowy o pracę przez oboje skarżących. Celem działania stron, nie było bowiem świadczenie pracy w ramach stosunku pracy i uzyskiwanie z tego tytułu wynagrodzenia, a jedynie osiągnięcie innych korzyści, które prawo wiąże z istnieniem stosunku pracy, jak na przykład uzyskanie ochrony ubezpieczeniowej.

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Zdaniem Sądu, nie ulega wątpliwości, że umowa o pracę sporządzona przez strony miała charakter fikcyjny. Postępowanie dowodowe wykazało, iż skarżąca zainteresowana objęciem jej tytułem do ubezpieczenia społecznego, nie wykonywała de facto czynności w ramach umowy o pracę. Natomiast pracodawca miał zdaniem Sądu pełną świadomość, że umowa nie będzie go obowiązywać, a ewentualne zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne będą krótkotrwałe. Poza tym przed zatrudnieniem wnioskodawczyni, ani w okresie jej niezdolności, jak również obecnie płatnik nie zatrudniał nigdy pracowników na umowy o pracę do tego typu czynności, co podważa tezę o rzeczywistej potrzebie zatrudnienia jakiejś osoby na takim stanowisku. W tym stanie rzeczy w ocenie Sądu wnioskodawczyni w toku postępowania sądowego nie wykazała, żeby faktycznie wykonywała pracę w ramach zawartej umowy. Wnioskodawczyni jako pracownik, a wnioskodawca jako pracodawca w żaden sposób nie wykazali jakiegokolwiek rezultatu pracy skarżącej w spornym okresie na stanowisku

W ocenie Sądu powyższe rozważania świadczą o tym, że nie było wolą stron zawieranie umowy o pracę. A zatem nie było zamiarem stron świadczenie pracy w ramach zawartej umowy o pracę, a jedynie możliwość uzyskania tytułu dającego wnioskodawczyni prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Umowa o pracę jest zawarta dla pozorów i nie może w związku z tym stanowić tytułu do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba określona jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli gdy strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę wtedy, gdy pracownik podjął pracę i rzeczywiście ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował / vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2015 roku I UK 367/14 opubl: LEX nr 1771586/. Trudno w tym stanie faktycznym uznać, że nie mamy do czynienia z pozornością zawartej umowy o pracę. Niewątpliwie również, w ocenie Sądu, zamiarem stron było jedynie umożliwienie wnioskodawczyni skorzystania ze świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych, a nie świadczenie pracy w ramach zawartej umowy. Zawarta umowa o pracę stanowić miała narzędzie do realizacji tego celu. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę, nie mogło stanowić podstawy do objęcia wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowniczymi. W realiach rozpoznawanej sprawy nie sposób w ocenie Sądu przyjąć, iż wnioskodawczyni wykonywała faktycznie pracę.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy należy stwierdzić, że umowa o pracę pomiędzy wnioskodawczynią a płatnikiem została zawarta dla pozor, gdyż stwierdzono, że strony zawierając ją miały zamiar wywołania innych skutków prawnych niż te, które wynikają z umowy o pracę oraz jednocześnie próbowały przez jej zawarcie wprowadzić w błąd osoby trzecie, co do dokonanej czynności. Nawet jeżeliby uznać, iż strony chociaż częściowo wykonywały zawartą pomiędzy sobą umowę, co w ocenie Sądu w żaden sposób nie wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, należałoby uznać, przede wszystkim, iż te czynności te nie stanowiły pracy w rozumieniu art. 22 k.p. a miały ona głównie na celu ominięcie przepisów prawa i uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego i z tego powodu umowa ta nie może wywoływać skutków prawnych (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). W ocenie Sądu wnioskodawczyni wykonywała incydentalnie czynności a czas ich wykonywania trudno jest umiejscowić w czasie. Zeznania świadków w tym zakresie są mało konkretne, a wręcz wskazują, iż widywali wnioskodawczynię w miejscu pracy jeszcze przed formalnym jej zatrudnieniem. Poza tym cechą charakterystyczną wykonywania pracy w stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika pracodawcy w procesie pracy. Przejawia się to tym, że pracodawca w ramach zawartej umowy wydaje pracownikowi wiążące polecenia dotyczące pracy, nadzoruje ich wykonywanie i kontroluje sposób pracy. W stosunku pracy mamy bowiem do czynienia z pracą podporządkowaną. Z ustaleń Sądu wynika, iż w pisemnym zakresie obowiązków nie wskazano, kto ma być przełożonym bezpośrednim wnioskodawczyni i na bieżąco kontrolować jej pracę. Kontrola jaką rzekomo miała wykonywać kierownik biura była o tyle iluzoryczna, że wynikała z wykonywania przez nią obowiązków podczas księgowania. Z zeznań świadka nie wynikało, iż sprawowała bezpośrednią kontrolę w procesie pracy na bieżąco ale czyniła to przy okazji dokonywania przez siebie księgowania. A zatem dotyczyło to tylko tego fragmentu dokumentów segregowanych przez wnioskodawczynię jaki później był księgowany przez świadka. Wypłata wynagrodzenia odbywała się gotówką a zatem brak jest pewnego dowodu jakim byłby przelew bankowy, że faktycznie miało to miejsce.

W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie wnioskodawcy nie wykazali, iż istniała realna potrzeba zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę pracownika na stanowisku zajmowanym przez wnioskodawczynię. Nie ulega wątpliwości, iż przed przyjęciem wnioskodawczyni do pracy jej czynności wykonywali inni pracownicy oraz osoby zatrudniane w ramach stażu czy na umowy zlecenia. Nie może umknąć uwadze okoliczność, iż wnioskodawczyni miała wykonywać najprostsze prace w firmie zawozić i przywozić dokumenty oraz je segregować, numerować, wpinać do segregatorów. Powierzenie tych prac pracownikowi zatrudnionemu na umowę o pracę nie jest racjonalne z punktu widzenia zasad ekonomiki bowiem tak proste czynności może z powodzeniem wykonywać praktykant czy stażysta. Tak samo trudno uwierzyć, że zatrudnienie wnioskodawczyni miało stanowić realną pomoc w firmie skoro wykształcenie, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie wnioskodawczyni w zakresie księgowości były bardzo małe. Wnioskodawczyni jest z wykształcenie licencjonowanym kosmologiem a jej styczność z branżą księgową była niewielka.

Czynność prawna mająca na celu obejście przepisów ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z punktu widzenia formalnego nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane. W odniesieniu do umowy o pracę o obejściu prawa mówić można w sytuacji, gdy strony działając w zamiarze nawiązania stosunku pracy określają wzajemne prawa i obowiązki w sposób zgodny z prawem i zasadami współżycia społecznego, jednak celem ich działania nie jest uzyskanie świadczeń w postaci pracy i wynagrodzenia, a jedynie osiągnięcie innych korzyści, które prawo wiąże z istnieniem stosunku pracy np. uzyskanie stażu emerytalnego, czy ochrony ubezpieczeniowej na wypadek choroby czy wypadku. Należy bowiem podkreślić, iż intencją ustawodawcy jest, aby cel zawarcia umowy o pracę stanowiło nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia było uzyskanie wskazanych korzyści.

Tymczasem przy założeniu, że strony zawarły umowę o pracę należałoby uznać, iż w rozpoznawanej sprawie cele te uległy odwróceniu. Stronom chodziło bowiem o uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego i temu celowi podporządkowały konstruowanie określonej sytuacji prawnej – umowa o pracę stanowić miała przede wszystkim narzędzie do realizacji tego celu.

Podkreślić przy tym trzeba, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają tak kształtować elementy stosunku pracy, jaka jest wola stron. Jednakże przestaje powyższa kwestia być

tylko sprawą stron nawiązujących stosunek pracy, gdy po nieuregulowaniu składek przerzuca się ciężar wypłaty świadczeń na fundusz dysponujący publicznymi pieniędzmi, którymi zarządza Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawczyni spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie. Oparcie polskiej procedury cywilnej na zasadzie kontrydiktoryjności jedynie w wyjątkowych przypadkach dozwala Sądowi na podjęcie czynności mających na celu pobudzenie inicjatywy stron, a zasadą w tym zakresie jest samodzielne dążenie uczestników postępowania do wykazania prawdziwości podnoszonych twierdzeń. Jeżeli twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu. Zatem strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie. Sąd Okręgowy uznał również, zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, iż nie jest zarówno zobowiązany, jak i uprawniony do przeprowadzenia dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (vide: wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, opubl. OSNC 1997/6-7/76). Wnioskodawczyni reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika nie wykazała natomiast aktywności dowodowej, ażeby wykazać, że w badanym okresie rzeczywiście świadczyła pracę na rzecz płatnika składek na podstawie kwestionowanej umowy o pracę.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, wątpliwości organu rentowego co do rzeczywistego celu i zamiaru stron nawiązujących ten stosunek prawny były uzasadnione, a zatem zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpowiada prawu.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W przedmiocie kosztów Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od wnioskodawców na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

I Oddziału w Ł. kwoty po 2400,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – stosownie do treści § 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 490) w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia odwołania. Sąd nie dopatrył się żadnych okoliczności, które pozwalałyby na odstąpienie od zasady ponoszenia odpowiedzialności za wynik procesu przy orzekaniu o kosztach. Pełnomocnik wnioskodawców nie przedłożył żadnych dokumentów, które uwiarygodniłyby twierdzenia, że wnioskodawcy nie są w stanie ponieść kosztów lub uwiarygodnić twierdzeń, iż nie powinni być nimi obciążeni pomimo przegrania procesu. W toku procesu wnioskodawca P. K. wskazał, iż jego syn, na utrzymaniu którego pozostaje N. K. (2) prowadzi własną działalność gospodarczą – sklep zoologiczny natomiast on sam również prowadzi działalność gospodarczą przynoszącą zyski w postaci firmy Serwis (...) i sklep zoologiczny, którym zajmuje się osobiście.

ZARZĄDZENIE

Wyrok z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawców.

23.10.2017